

Joutsan kunnan tarkastuslautakunnan talouden ja hallinnon arviointikertomus vuodesta 2024

1. Tarkastuslautakunta

Joutsan valtuusto on asettanut tarkastuslautakunnan toimikausiaan vastaavien vuosien 2017–2021 sekä 2021–2024 ajaksi talouden ja hallinnon tarkastuksen järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalaissa ja siihen perustuen Joutsan kunnan hallintosäännössä. Lautakunta valmistelee hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuustolle. Sen erityisenä tehtävänä on arvioida vuosittain, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä arvioida myös sitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta voi kiinnittää huomiota myös muihin tarpeellisiksi katsomiinsa asioihin. Lautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä ja toteutumista. Lisäksi lautakunta on tiiviissä yhteistyössä tilintarkastajan kanssa ja seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista.

Arviointi voi perustua muun muassa kuntastrategiaan, talousarvioon ja -suunnitelmaan, päätöksiin, tilinpäätökseen, raportointitietoon ja muuhun tarkastuslautakunnan hankkimaan tietoon.

Lautakunnan tehtävänä on valvoa säädetyllä tavalla luottamushenkilöiden, kunnanjohtajan, kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijän sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitusten perusteella laadittu sidonnaisuusrekisteri valtuustolle tiedoksi. Ilmoitus tulee tehdä johtotehtävistä sekä luottamustoimista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta ja muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Sidonnaisuusrekisteri on laadittu uusien luottamushenkilöiden aloitettua tehtävissään. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset. Rekisteriä on täydennetty viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ilmoitusten mukaisesti. Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisen velvollisuus ja vastuu on kunnan luottamushenkilöorganisaatiossa henkilöllä itsellään. Tarkastuslautakunta voi muistuttaa sidonnaisuusilmoituksiin kohdistuvista muutoksista ja virheellisistä tiedoista.

Arviointiin liittyvät havainnot esitetään tässä valtuustolle laadittavassa arviointikertomuksessa.

2. Tarkastuslautakunnan jäsenet ja toiminta vuonna 2024

Peltoniemi Eero, puheenjohtaja
Järvinen Juha, varapuheenjohtaja
Hännikäinen Timo, jäsen
Kallioinen Marja, jäsen
Nieminen Anna-Maija, jäsen
Temisevä Liisa, jäsen

Leskinen Markku, varajäsen
Mäkinen Pirjo, varajäsen
Avikainen Ansa, varajäsen
Kallioinen Matti, varajäsen
Holla Taisto, varajäsen
Teräväinen Virva, varajäsen

Tarkastuslautakunta on toiminut vuonna 2024 pääosin toimikautensa alussa päättämänsä toimintasuunnitelman mukaisesti. Lautakunnan valmistelijana ja esittelijänä muista lautakunnista poiketen toimii puheenjohtaja. Lautakunta kokoontui vuoden 2024 aikana yhteensä kymmenen kertaa, joista seitsemän kokousta oli kevätkaudella ja syyskaudella kolme kokousta.

Vuoden 2024 kokouksissa tilintarkastajaa on kuultu kolme kertaa. Tilintarkastajan suorittamat tarkastukset ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Tilintarkastajan lisäksi lautakunta on vuoden 2024 aikana kuullut kokouksissaan viestintäsuunnittelija Henna Takalaa, Kurkiauran koulun johtajaopettaja Tero Nikkasta ja kiinteistönhoitaja Mikko Halista. Myös yhtenäiskoulun rehtori Ulpu Silvasti ja apulaisrehtori Kustaa Hautamäki sekä varhaiskasvatuksen päällikkö Julia Kyöstilä ovat olleet kertomassa ajankohtaisista asioista.

Arviointikertomuksen laadinnassa esteellisiä ovat olleet puheenjohtaja Eero Peltoniemi ja Marja Kallioinen kulttuuritoimen ja Anna-Maija Nieminen Puulan seutuopiston sekä Liisa Temisevä teknisen osaston osalta.

3. Tilinpäätös

Vuoden 2024 talousarvion mukaan vuosikate oli 1 033 500 euroa ja tilikauden tulos -376 996 euroa. Vuosikate parani vuoden 2024 tilinpäätöksessä talousarvioon nähden 1 677 799 euroa ja tilikauden tulos 372 084 euroa. Toimintakate oli tilinpäätöksessä -9 822 521 €, joka oli talousarvioon nähden 877 342 euroa parempi. Toteutuneessa tilinpäätöksessä toimintatuotot ylittyivät 635 703 euroa ja toimintakulut alittuivat 229 533 euroa talousarvioon nähden.

Tilivuodelle 2024 kirjautui

- kunnallisveroa 6 364 879 euroa (TP 2023 6 142 989 €), kasvua 3,6 % prosenttia
- yhteisöveroa kertyi 1 133 254 euroa (TP 2023 1 405 338 €), laskua 19,3 prosenttia ja
- kiinteistöveroa 2 131 936 € (TP 2023 1 862 700 €), kasvua 14,5 prosenttia.

Verotulot ylittyivät talousarvioon nähden 501 069 euroa ja vuoteen 2023 verrattuna 219 043 euroa.

Kunnan lainat olivat vuoden 2024 lopussa 16,6 M€, joka on 4051 € asukasta kohden. Kunnan lainamäärä laski 1 353 000 € vuoteen 2023 verrattuna. Konsernin lainat olivat 20,3 M€ eli 4 951 euroa/asukas (5 460 euroa/asukas). Lainakannan aleneminen on positiivinen asia.

Joutsan kunnan tilinpäätöksen mukainen tilikauden ylijäämä vuodelta 2024 on poistosuunnitelman mukaisten poistojen ja muiden erien jälkeen 1 452 euroa, mikä tilinpäätöksessä esitetään siirrettäväksi vapaan pääoman voitto- ja tappiotilille. Vuoden 2024 ylijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen kertynyttä ylijäämää on 3 130 150 euroa ja konsernin ylijäämä on 4 090 000 euroa.

Tulos sallii lausuman, että sekä viranhaltijat, henkilökunta sekä luottamuselimet ovat hoitaneet taloutta vastuullisesti.

Rahastojen käyttö on mahdollistanut monia toimintoja rasittamatta kunnan käyttötaloutta. Vuonna 2024 kunnanhallitus myönsi rahastovaroja yhteensä yli 150 000 € yli 12 kohteeseen. Näistä kuusi toimintoa jatkuu edelleen.

4. Henkilöstö

Kunnan voimavarat koostuvat paitsi talousarvion määrittämistä euroina ilmaistavista talousluvuista, myös henkilöstöstä, sen määrästä ja osaamisesta.

Kunnan henkilöstön määrä 31.12.2024 oli kaikkiaan 170 henkilöä, joka on 18 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Naisia työntekijöistä oli 80 %.

Henkilöstön keski-ikä Joutsan kunnassa on pienessä laskusuunnassa, sillä vuonna 2020 keski-ikä oli vielä 49 vuotta sen ollessa vuonna 2024 oli 47,3 vuotta. Miesten keski-ikä oli 47,5 vuotta ja naisten 47,2 vuotta. Alle 40-vuotiaiden työntekijöiden osuus on noussut lähes 4 prosentilla, mutta yli 40-vuotiaiden osuus henkilöstöstä on edelleen 72,3 %.

Kunta suosii toistaiseksi voimassa olevia työ- ja virkasuhteita ja kunnan työntekijöistä vakinaisia vuonna 2024 oli 80 % koko henkilöstöstä. Velvoitetyöllistäminen päättyi syyskuussa 2024. TE24-uudistuksen myötä myös palkkatukityö tulee loppumaan vuoden 2025 alusta alkaen. Vuoden 2024 aikana kunnalla oli vielä palkkatuella töissä kuusi eri henkilöä, joista yksi oppisopimuskoulutuksessa.

Suurin osa kunnan työntekijöistä on kokoaikaisessa työ- tai virkasuhteessa, koko henkilöstöstä noin 80 prosenttia. Osa-aikaisia työsuhteita solmitaan pääasiassa vain silloin, kun työtehtävä siihen soveltuu ja työntekijä sitä itse haluaa. Osittaisella hoitovapaalla kunnan henkilöstöstä vuonna 2024 oli yksi työntekijä, osatyökyvyttömyyseläkkeellä kaksi työntekijää.

Kunta on onnistunut sitouttamaan henkilöstöään hyvin ja siitä kertovat mm. työsuhteiden kestot kuntaan. Koko henkilöstön keskimääräinen työsuhteen kesto kuntaan on 9,6 vuotta. Pisin työsuhde kuntaan on yli 40 vuotta ja yli 20 vuotta kestäneitä työsuhteita kunnassa on 33 henkilöllä. Yleishallinnossa, johon on mukaan laskettu kehittämisyksikkö, työntekijöiden työsuhde kuntaan on kestänyt keskimäärin 11,9 vuotta. Teknisellä osastolla työntekijöiden työsuhteen kesto kuntaan on keskimäärin 9,4 vuotta. Opetus- ja kulttuuritoimen henkilöstön työsuhde kuntaan on kestänyt keskimäärin 9,5 vuotta.

Eniten rekrytointeja vuonna 2024 oli hyvinvointi- ja sivistysosastolla, kaikkiaan 32 rekrytointi-ilmoitusta 42 työpaikkaan. Kaikkiaan kunnalla oli avoinna 44 työpaikkaa, joihin hakijoita oli kaikkiaan 301.

Työntekijöiden hyvinvoinnista huolehtiminen ja osaamisen vahvistaminen ovat välttämättömiä ja hoidettu kunnassa kiitettävästi.

5. Kunnan hallinto ja sen toimivuus

Pääsääntöisesti valtuustokauden aikana jätetyt oikaisuvaatimukset ja valitukset eivät ole johtaneet konkreettisiin toimenpiteisiin. Käsittelyt ovat työllistäneet ja vaatineet resursseja, jotka ovat olleet pois tehokkaammasta toiminnasta. Muutosta parempaan ja toisia kunnioittavaan käytökseen toivotaan uudelta valtuustolta.

Kerran valtuustokaudessa tehtävä hyvinvointikertomus antaa vertailukelpoista tilastotietoa, kuinka hyvin kunnan tekemät toimet vaikuttavat ja tehdyt suunnitelmat ovat toteutuneet. Nuorten ja lasten kohdalla indikaattorit kertovat positiivista. Sitä vastoin ikääntyvä väestö ja koulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret ovat huolenaihe. Huoltosuhte on noussut yli sadan

prosentin, kun vertailussa koko maan luku vuonna 2023 oli 6,9 prosenttia. Tähän nousuun vaikuttaa samaan aikaan syntyneiden lasten lukumäärä, joka oli alhainen. Työttömyys on jatkanut nousuaan, ja vaikeasti työllistyville ei löydy tehtäviä. TE-palveluiden siirto kunnalle luo paineita läpi koko organisaation, varsinkin elinkeinohallinnolle ja kunnan pitovoimalle.

6. Tarkastuslautakunnan havaintoja ja arvioita vuodesta 2024

6.1. Kunnan vetovoimatekijät

Elinvoima syntyy useista eri asioista ja monista tekijöistä, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden siitä, kuinka houkutteleva ja vetovoimainen Joutsa on.

Kunnan menestymisen kannalta monet yhteistyökumppanit ovat tärkeitä. Tällaisia ovat lukuisat järjestöt vapaaehtoisosallistujineen kuten Haihatus monipuolisine toimintoineen, Cafe Meijerinliiteri Suonteen Soitto- konsertteineen ja taidenäyttelyineen. Rutalahden markkinat ja eri kylien tapahtumat ja toiminnat ovat tärkeitä kunnalle.

Kunnan ja Maaseutukehitys ry:n saumaton yhteistyö on mahdollistanut lukemattomien hankkeiden toteuttamisen Joutsan keskustassa ja kaikilla kylillä. Hankkeiden toteuttaminen on edistänyt niin kylien kuin kunnan pitovoimaa ja lisännyt vetovoimaa.

6.2. Kehittämisyksikkö ja elinkeinotoimi

Myönteisinä asioina voidaan todeta, että pääsääntöisesti elinvoiman valituilla painopistealueilla on vajaista resursseista huolimatta ollut mahdollista toimia kuntastrategian mukaisesti. Elinvoimapöytä on keskusteluissaan laaja-alaisesti pohtinut elinvoiman menestystekijöitä. Samoin positiivista oli Keski-Suomen Aikajanan yhteenveto vuoden 2024 loppuun ulottuvista tiedoista, joissa seuduittain tarkasteltuna Joutsan seudulla sekä yritysten liikevaihto että henkilöstömäärä kasvoivat vuonna 2024 edellisvuodesta, kun muille seuduille kirjattiin laskua.

Pitkäjänteisen kuntamarkkinointityön pohjalta on vuoden aikana toteutettu bränditutkimus, jossa Joutsan tunnettuus on todettu hyväksi. Leivonmäellä elinkeinoelämän hienoisesta murroksesta huolimatta Jukolan Juusto ja Karoliinan Kestikievari ovat vakiinnuttaneet paikkansa yritystalon tiloihin aivan nelostien tuntumaan.

Kehitettäviä asioita nousee esiin Suomen Yrittäjien 11. Kuntabarometri-kyselyn (toteutettiin yhteistyössä Taloustutkimuksen kanssa 12.2.–8.4.2024 sähköposti-informoituna internet-kyselynä) tuloksista. Tuloksien pohjalta muun muassa kunnan tulisi parantaa kunnan vetovoimaisuutta ja uusien yritysten saamista kuntaan.

Riskeinä painotettavia asioita ovat vanheneva väestö ja työttömien osuus työvoimasta (14,5 %). Tärkeätä on kiinnittää huomiota kaikessa toiminnassa pidempien trendien kehitykseen.

Työllisyyspalveluiden siirtyminen kunnille vuoden 2025 alusta työllisti valmistelutyön merkeissä kuntaa merkittävästi jo vuoden 2024 puolella. Samoin kotolain muutoksiin ja sen tuomiin uusiin tehtäviin valmistautuminen aloitettiin vuoden 2024 puolella.

6.3. Sivistys- ja hyvinvointitoimi

Varhaiskasvatuksen kustannusten nousu ja henkilöstömuutokset vuoden aikana yhdeksi tarkastelun kohteeksi.

Koulutsempparin palkkaaminen on ollut enemmän kuin paikallaan. Hän työskentelee yhtenäiskoululla helpottaen arjen paineita haastavassa koulumaailmassa. Etsivän nuorisotyön rahoituksen jatkuminen erittäin merkityksellistä. Etsivä nuorisotyö sai hankerahoituksen, jolla on voinut jatkaa koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäävien nuorten ohjausta ja tukea. Nuorisokahvilassa valmisteltiin uutta toimintaa tulevalle vuodelle, kun sinne aloitettiin Pelihuoneen rakentaminen, joka mahdollistaa eSport-pelaamisen.

Liikuntaneuvonta ja ohjauspalvelut hyvinvoinnin edistäjinä ovat palkitsevia. Nuorten toiminnan aloittaminen valtuustoaloitteesta Leivonmäellä on yksi vuoden hyviä aikaansaannoksia.

Kunnassamme on liikuntapaikkoja, joista voi valita itselleen sopivan. Se että, liikuntahallin ja Leivonmäen uimahallin käyttöaste on hyvä, osoittaa niiden tarpeellisuuden. Kurkiauran koulu, jossa toimii kirjasto, uimahalli, kuntosali ja liikuntatila, on yksi hyvinvoinnin edistäjä. Uimahalli, joka remontin takia oli kuukausia suljettuna, on remontin valmistuessa ollut jälleen koko kunnan alueen asukkaiden ahkerassa käytössä.

Liikunta- ja nuorisotoimi jakoi avustuksia seuroille, joiden vapaaehtoiset toimijat ovat merkittävä voimavara yhteistyössä. Liikettä niveliin -hanke sai myös avustuksen, joka mahdollisti matalan kynnyksen liikuntaryhmät. Hallikävely on ikäihmisiä aktivoiva liikuntamuoto, se alkoi Parkinson-kerhon aloitteesta, ja tuli jäädäkseen. Talousarviossa noudatettiin hyvin annettuja raameja, alittaen sen.

Terveysaseman säilyminen on osoitus luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden tulosta tuottaneesta yhteistyöstä.

6.3.1. Koulutoimi

Vuoden 2024 teema oli Me yhdessä ja se ohjasi koulujen toimintoja. Kokonaisuutta arvioitaessa koulutoimi on valmistavasta opetuksesta lukioon asti onnistunut tehtävästään hyvin. Haasteet henkilöstön rekrytoinnissa ja uusien haasteiden kohdalla, jotka liittyivät muuttuneisiin olosuhteisiin, olivatkin hankalia. Tilinpäätös antaa perusteellisen kuvan koulujen toiminnasta.

Valmistavaopetus on tuonut lisätyötä ja haasteita kouluille niin Joutsassa kuin Leivonmäellä.

Lukion säilyminen on ollut myönteinen asia ja vaatii jatkossa määrätietoista työtä ajatellen myös niin yhtenäiskoulun kuin lukion pätevien opettajien säilymistä ja saamista. Hankerahoitukset ovat mahdollistaneet monien tärkeiden asioiden tuomista koulumaailmaan ja erityisnuorisotyöhön. Vaivannäkö on kannattanut.

6.3.2. Kulttuuri

On sanonta, että kaikki mitä teemme luo kulttuuria. Kuntamme on luonut liikuntakulttuurista erittäin hyvän ja toimivan osan kuntalaisten elämää. Tästä kaikesta tarjonnasta nuorisotoiminta on osa sitä. Nuorisovaltuuston jäsenet, jotka osallistuvat lautakunta työskentelyyn, saavat käytännön opetuksen, kuinka kunta toimii.

Hyvin onnistuneet Joutsan Joutopäivät paikallisen Kotiseutuyhdistyksen ja kunnan yhdessä toteutettuna, antoivat oivan näytön, mitä saadaan aikaiseksi, toisen työtä kunnioittaen. Joutopäivien yhteydessä tehtiin myös hyvinvointikysely. Otos oli liian pieni, jotta sitä olisi voinut tulkita.

Joutsassa järjestettiin kesän 2024 aikana lähes sata tapahtumaa, joista 76 ilmoitettiin kunnan ylläpitämään tapahtumakalenteriin.

6.3.3. Seutuopisto

Puulan seutuopiston merkitystä ei voi vähätellä ja sen jatkumisesta on pidettävä huolta. Erityisesti taiteen perusopetus on kasvattanut suosiotaan.

Joutsan kansalaisopisto on jatkanut toimintaansa vapaansivistystyön tuottajana hyvin, niillä resursseilla, mitkä sillä on ollut käytössään kuluneelle vuodelle. Henkilöstömuutoksia oli, kun Joutsan kunnanhallitus lakkautti kädentaitojen ja kuvataiteen vastuuopettajan tehtävän. Tilalle palkattiin samojen aineiden suunnittelijaopettaja.

Kurssilaisten ikäjakautuma on laaja, mutta toivoisi, että 30-50 -vuotiaiden kiinnostuvan opistomme kurssitarjonnasta. Ilahduttavinta on ollut runsas opiskelijoiden määrä, sekä kiinnostus liikuntaa ja terveyttä käsittelevien kursseihin osallistuminen. Etäopetus on antanut mahdollisuuden osallistua esimerkiksi kielten opiskeluun kotoa käsin. Kurssit tuottavat myös esiintyviä ryhmiä eri taiteen alalta.

Hyvinvoiva kuntalainen on tavoite, jolla kunnalle on merkitystä. Kehittämishankkeista yksi on päättynyt. Uutena hankkeena alkanut digikoulutus yrittäjille, joka sai syksyllä positiivisen hankepäätöksen.

6.3.4. Jyväskylän kesäyliopisto

Jyväskylän kesäyliopisto on järjestänyt vuodesta 2018 alkaen lasten luontoleirejä Rutalahdessa. Leirejä järjestetään kaksi kesässä ja ne ovat molemmat viiden päivän mittaisia. Leirit toteutetaan JYUniorit Lasten ja Nuorten yliopiston toimintana Jyväskylän kesäyliopiston koordinoimana. Kesäyliopisto tarjoaa muille kunnille ”Joutsan mallin mukaista leiriä”.

6.3.5. Kirjasto

Osaavat kirjaston työntekijät ovat olleet merkittävä tekijä kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä kehittäessään kirjaston monipuolista toimintaa. Myönteisenä voi panna muun muassa merkille joutsalaisten omat näyttelyt.

Kirjaston aukioloaikojen säilyminen Leivonmäellä on pantu myönteisesti merkille. Varsinkin Leivonmäellä kirjasto on osoittautunut erinomaiseksi toimijaksi niin koululaisten kuin päivähoitolaisten kohdalla lasten lukemisharrastukseen innostajana. Kirjastovirkailija on todennut kirjastossa tapahtuvan toiminnan edistäneen myös ukrainalais- ja suomalaislasten yhteisöllisyyttä.

Digineuvonta erityisesti alkeiden osalta on ollut hyvä palvelumuoto. Digi- ja väestötietovirasto on digituen kansallinen koordinaattori.

Digitaalisten palvelujen tarjoajia velvoittaa laki digitaalisten palvelujen järjestämisestä. Sen joka tarjoaa palvelua digitaalisesti, tulee tarjota myös tukea palvelun käyttöön.

Kirjastojen tulee oman, kirjastolaissa mainitun tehtävänsä perusteella tarjota tukea myös digitaalisten laitteiden ja palvelujen peruskäyttöön. Kirjastot eivät kuitenkaan ota yksin

vastuuta kansalaisten digitaidoista. Joutsassa aiemmin hankerahoituksella järjestetyssä Tutor-koulutuksessa oli noin kymmenen henkeä. Paine kirjaston asiakaspalvelussa helpottaa, kun digituen verkostot ja toimijat ovat tiedossa ja helposti saavutettavissa. Kirjaston ei tarvitse ottaa yksin vastuuta asiakkaan digiosaamisesta, digituen kumppani löytyy verkostosta.

Digituen kyselijöitä on Joutsassa vähän, säännöllisesti apua tarvitsevia on muutamia. Tällä hetkellä kaksi henkilöä antaa Joutsassa tarvittaessa digitukea digitutor-nimikkeellä. Käytännössä asiakas käy kirjaston kalenterista edellisenä päivänä varaamassa tunnin ajan ja kertoo ongelman, johon tarvitsee apua.

Joutsan kunnan hyvinvointi- ja sivistyslautakunta on päättänyt kokouksessaan 19.11.2024 jatkaa digiavun hankkimista palvelusetelimallilla 70 vuotta täyttäneille kuntalaisille. Asiakas itse hakee palvelua joko sähköisellä tai paperisella lomakkeella. Lomakkeita on myös kirjastossa. Yhden palvelusetelin arvo on 50 euroa.

6.3.6. Kino

Elokuvatoiminta on ilahduttanut katsojia viime vuoden puolella muun muassa tuoden ensi-iltaelokuvia katsottavaksi samanaikaisesti kaupunkien kanssa. Kulttuurisuunnittelijan työpanos on mahdollista mainonnan eri kanavilla. Vapaaehtoiset työntekijät hoitavat monia tehtäviä, jotta tämä pienen kunnan oma teatteri pystyy tarjoamaan monipuolisen ja eri ryhmiä kiinnostavan ohjelmiston. Tehtäväjakojen uudistus ja toimintavarmuuden parantaminen olivat keskeisiä tekijöitä, jotka vaikuttivat kustannuksiin myönteisesti. Hyvin alkanut Ilokuvafestivaali sai jatkoa. Juhlan aihetta oli myös, koska Kino juhli 40 vuotista olemassaoloaan.

6.3.6 Hyvinvoinnin yhteisarviointia

Keski-Suomen maakunnan tarkastusautakuntien puheenjohtajat ovat kokoontuneet useita kertoja arvioimaan miten eri kunnissa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät toiminnot on järjestetty. Kuntien toimenpiteet vaikuttavat muun muassa lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan vahvistumiseen. Liikkumisen edistäminen on merkittävää ennaltaehkäisevää toimintaa, joka vaikuttaa myös hyvinvointialueen HYTE-indikaattoreihin (esim. lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveystarkastukset).

Joutsa sijoittuu keskivaiheille maakunnallisessa vertailussa HYTE-kerrointa tarkastellessa. Sairastavuusindeksi ja demografinen huoltosuhde osoittavat, että Joutsassa väestö ikääntyy ja elintapoihin liittyvät sairaudet ovat huomattavasti yleisempiä kuin maakunnassa muutoin. Pieneksi kunnaksi Joutsalla on kuitenkin hyvät palvelut ja toimivat rakenteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vaikuttavuus tulee näkymään vuosien päästä.

Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyön aktiivisuus on ollut tärkeää, ja on sitä jatkossakin.

6.4. Tekninen toimi

Myönteisinä asioina voidaan todeta, että teknisen- ja ympäristötoimen valituilla painopistealueilla valtuuston asettamista tavoitteista on vuoden 2024 aikana toteutunut esimerkiksi tarkoituksenmukainen kiinteistökanta hallitusti asunto- ja tonttimyyntin suhteen. Kiinteistöstrategia on toteutunut muun muassa purkuhankkeiden osalta. Purkuhankkeet ovat muuttaneet näin myös katukuvaa. Lisäksi tukipalveluverkko on

tiivistynyt ja palveluita on säilytetty sekä oleelliset investoinnit ovat toteutuneet. Tilinpäätöksessä pääsääntöisesti eri tehtävien toimintakatsaukset tuovat esille tavoitellut konkreettiset tulokset.

Kunta teki viime vuonna puukauppoja n. 10500 m³ edestä. Puuta hakattiin avohakkuina reilun 27 hehtaarin edestä, ja harvennushakkuuta vajaan 30 hehtaarin alalta. Puun myynti osui oikeaan aikaan, sillä hinnat olivat hyvät niin tukkipuulla, kuin myös harvennuksilta saatavilta kuitupuilta. Metsiä hoidettiin vastuullisesti myös siten, että tehtiin taimikonhoitotöitä. Työllistävää vaikutusta ei myöskään sovi unohtaa.

Rakennusvalvonnan suhteen Joutsa ryhtyi myymään rakennustarkastajan palveluita Luhangan ja Toivakan kunnille. Tämä lienee oikeasuuntainen päätös, sillä rakentaminen on vähenemään päin kyseisissä kunnissa. Lisäksi hallintokoneistoa saadaan kevyemmäksi kyseisellä järjestelyllä. Joutsa saa myös lisätuloja myymällä palveluaan. Kyseessä on kuitenkin toistaiseksi voimassa oleva sopimus.

Asfalttipäällystyksiä tehtiin Joutsassa osalle Olvikuja, Havuhuopontie - Kenkätie, Rutavaarantie, Rinnekuja ja Vuorimaantie. Asfaltointi on hyvä ratkaisu varsinkin sorapäällysteisillä teillä, jotka ovat herkkiä vuodenaikavaihteluille.

Maaliliikenneväylien talvikunnossa pidosta hoidettiin noin 62 % kunnan omalla kalustolla. Loput 38 % hoidettiin yrittäjien toimesta kokonaisurakalla sekä lähes kaikki piha-alueet että pienet kohteet ostopalveluna. Ostopalvelut ovat oikea suuntaus, sillä oman kaluston ylläpitokustannuksia ei voi aina arvioida.

Viime vuonna Joutsassa on ollut esillä keskusta-alueen kehittäminen. Kuntalaisia on onnistuttu osallistamaan ja ottamaan kantaa suunnitelmiin.

Kehitettäviä asioita riittää laajassa tehtäväkentässä. Rakennusrekisterivirheiden ja puuttuvien rekisteritietojen korjausta on jatkettu. Arviointikyselyn tuloksissa johtavalle viranhaltijalle ovat esillä edelleen jatkuvat muutokset toimintaympäristössä, henkilöstömuutokset ja niiden pitkäaikaiset vaikutukset toimialan tehtäviin, ja jotka ovat vaikeuttaneet sekä strategisessa että operatiivisessa johtamisessa paremmin onnistumiseen. Kuntastrategian mukainen vuoden 2024 tavoite, turvallinen ja puhdas asuin ympäristö, ei ole toteutunut lupaviranomaisena toimiessa ja käsitellessä entisen Leivonmäen sahan alueella kattohuopajätteen parissa toimivien yritysten vakuuskysymyksiä.

7. Johtopäätöksiä, huomioita ja suosituksia

Pääsääntöisesti valtuustokauden aikana jätetyt oikaisuvaatimukset ja valitukset eivät ole johtaneet konkreettisiin toimenpiteisiin. Käsittelyt ovat työllistäneet ja vaatineet resursseja, jotka ovat olleet pois tehokkaammasta toiminnasta. Käsittelyistä aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia on aiheellista seurata. Muutosta parempaan ja toisia kunnioittavaan käytökseen toivotaan uudelta valtuustolta. Kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden onnistuneen yhteistyön kannalta on yhä tärkeämpää panostaa päätöksentekoa tukeviin prosesseihin, rakentaa sisäistä luottamusta ja avointa sekä toimivaa keskustelukulttuuria.

Johtaville viranhaltijoille toteutetussa arviointikyselyn tuloksissa tuodaan esille, että keskustelu- ja päätöksentekokulttuuriin toivotaan parannusta. Hyvä keskustelu- ja

päätöksentekokulttuuri on edellytys toimivalle kuntademokratialle. Uuden valtuustokauden alussa on aika ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, että toimintakulttuurissa tapahtuu positiivista kehittymistä. Pitkäjänteisen kuntamarkkinointi- ja brändityön tulokset valuvat hukkaan, mikäli heikentynyt keskustelu- ja päätöksentekokulttuuri vaikuttaa kunnan imagoon hyvänä paikkana asua, muuttaa asumaan, opiskella ja tehdä töitä sekä toimia yrittäjänä.

Tilinpäätöksen 2024 toimintakertomus ja toimintakatsaus elinkeinotoimeen osoittavat, että vähäisistä resursseista huolimatta tavoitteet on saavutettu. Tarkastuslautakunta arvioi, että myönteiseen elinvoiman ylläpitämiseen ja kehitykseen on kuitenkin panostettava edelleen. Kuntabarometri-kyselyllä kartoitetaan joka toinen vuosi kuntien ja yrittäjien yhteistyötä sekä elinkeinopolitiikan tilaa valtakunnallisesti, alueellisesti ja kuntakohtaisesti. Yrittäjiä tulee aktivoida ja kannustaa kyselyyn osallistumisessa. Tuloksia tulee hyödyntää mahdollisimman laajasti kunnan ja yritysten välisessä vuoropuhelussa sekä elinkeinopolitiikan kehittämisessä.

Tarkastuslautakunta esittää, että elinvoimapöydän, alueen yrittäjien ja eri toimijoiden kanssa on asetettava tavoitteeksi määritellä jaettu näkemys konkreettisemmin Joutsan elinvoiman kehittämisestä. Kunnan elinvoimaa kasvatetaan strategisella johtamisella. Keskeiset ja määritellyt kehittämisen teemat auttavat uusien elinvoiman kärkiohjelmien ja strategisten hankkeiden sekä Joutsan alueiden kehittämissuunnitelmien laatimista ja toteuttamista.

Tarkastuslautakunnan olisi jatkossa helpompi arvioida kuntastrategiassa asetettujen priorisoitujen tavoitteiden toteutumista sekä sitä, toteuttavatko talousarviossa asetetut tavoitteet kuntastrategiaa ja siitä johdettuja suunnitelmia, kuten esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmaa 2023–2025. Lisäksi hyvät ja konkreettiset tavoitteille asetetut mittarit tuottavat johtamiseen työvälineitä, lisäävät henkilöstön sitoutumista ja työtyytyväisyyttä sekä edesauttavat tarkastuslautakuntaa tuottamaan päätöksentekoa ja kehittämistä tukevaa arviointia.

Tarkastuslautakunta haluaa tuoda esille myös seuraavia asioita.

Kuntalaisilta on tullut erinomainen idea liikennejärjestelyjen suhteen. Joutsassa ns. Koulumäen risteys Pertunmaantiellä, on herättänyt ajatuksen, voisiko nykyisen tasoliittymän korvata tulevaisuudessa kiertoliittymällä, eli kansankielellä liikennelympyrällä. Sen toimivuus liikenteen sujuvuudessa on kiistaton, eikä sen tekeminen kustannuksiltaan ole valtava. Kunnan rooli korostuu myös tämän asian viemisessä ja edistämisessä ELY-Keskukseen. Hyvä liikenteen sujuminen on kaikkien kuntalaisten etu.

Tekninen lautakunta on käsitellyt entisen Leivonmäen sahan alueella kattohuopajätteen parissa toimivien yritysten vakuuskysymyksiä vuoden aikana useaan otteeseen ja käsittely on edelleen kesken. Käsittelyprosessi on aiheuttanut asukkaiden keskuudessa monella tapaa huolta.

Kunnan vahvistuva rooli työllisyyden ja elinkeinotoiminnan palvelujen järjestäjänä lisää mahdollisuuksia vaikuttaa yhä vahvemmin elinvoiman ja sitä kautta paikallisen ja alueellisen kehityksen suuntaan myös päätöksenteossa. Joutsan kunnan alueiden kehittämisen keskeisenä tavoitteena olisi tuottaa asukkaille hyvinvointia. Se tapahtuu muun muassa tukemalla yrittäjyyden ja tuotantotoiminnan edellytyksiä kunkin Joutsan kunnan alueen omiin vahvuuksiin perustuen, vahvistamalla osaamista sekä luomalla viihtyisiä, toimivia ja turvallisia asuinympäristöjä asukkaille.

Vastaanottokeskuksesta kunnan asukkaaksi on siirtynyt tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen mukaan 84 henkilöä. Kotoutumistyötä on edelleen jatkettava. Kotoutumistyötä tekevä henkilöstö ja kotoutumisen resurssit sijoittuvat kuntaorganisaatioissa eri toimialoille. Kotoutumista edistetään kunnassa muun muassa työllisyyspalveluissa, koulutuksessa, matalan kynnyksen sivistyspalveluissa ja muussa osallistavassa toiminnassa kunnassa eri asuinalueilla sekä hyvinvointialueella sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tärkeää ovat riittävän tiheät tapaamiset erilaisissa rooleissa toimivien henkilöiden välillä, nimetyt yhteyshenkilöt ja varhainen tiedon jakaminen toimijoiden kesken sekä palveluketjujen kuvaaminen yli yhdyspintojen.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja Suomessa lisääntyneet muut häiriötilanteet koettelevat omankin kunnan asukkaiden häiriönsieto- ja toipumiskykyä. Kunta voi edistää kuntalaisten omatoimista varautumista antamalla ja jakamalla kuntalaisille yleisiä ohjeita varautumisesta. Kunta voi tuoda esille myös konkreettisia varautumiseen ja turvallisuuteen liittyviä ohjeita sekä toteuttaa tiedottamista monikanavaisesti kunnan eri viestintäkanavissa. Järjestöillä ja Kumppanuuspyödyllä on myös merkittävä rooli tiedon jakamisessa.

Digitukea tarjoavat kunnat, julkishallinnon toimijat, järjestöt, erilaiset hankkeet ja yritykset. Tukea tarjotaan sekä kansalaisille että elinkeinotoimintaa harjoittaville. Digi- ja väestötietovirasto koordinoi digitukea ja toimii digituen järjestäjien valtakunnallisena tukijana. Kunnan tulee riittävästi ja monikanavaisesti tiedottaa asiakkaitaan palvelun mahdollisuudesta.

Laajempi ja pitkäkestoinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää. Keski-Suomen maakunnan asukkaiden liian vähäisen liikkumiseen, liialliseen paikallaanolon sekä eri ikäryhmien fyysisen toimintakyvyn heikkenemiseen vastataan yhteistyöllä tehtävällä, Keski-Suomi liikkuu 2030-agendalla.

Agendaan ovat sitoutuneet muun muassa Keski-Suomen Liikunta ry, Keski-Suomen liitto ja Keski-Suomen hyvinvointialue sekä Keski-Suomen kunnat. Kuntia tuetaan erilaisilla käytännön toimenpiteillä. Verkosto on tarkoitettu keski-suomalaisien kuntien liikunnasta ja hyvinvoinnista vastaaville viranhaltijoille. Rajattomasti liikuntatietoa -alustaa on kunnassa hyvä käyttää eri toimintojen seurannassa, suunnittelussa ja kehittämisessä sekä tiedottamisessa.

Agenda yhdistää ja kannustaa yhteisillä tavoitteilla: Rakennetaan elinympäristöt liikuntaan aktivoiviksi, järjestetään lasten, nuorten ja perheiden arkipäivät fyysisesti aktiivisiksi, panostetaan työikäisten liikkumiseen ja edistetään ikääntyvien liikuntamahdollisuuksia sekä yhteisöt liikkumisen innostajana ja mahdollistajana. Kunnan tiedotuslehti ja nettisivut sekä Joutsan vapaa-aikatoimi Facebookissa ovat muun muassa hyviä kanavia tiedottaa oman kunnan roolista ja tapahtumista agendan osalta.

Jyväskylän Ikääntyvien yliopisto on valtakunnan johtava Ikis-toimija, jonka luennoille ja kursseille voidaan osallistua omaehtoisesti myös Joutsasta. Ikääntyvien yliopisto tarjoaa elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia pääasiassa työelämästä eläkkeelle siirtyneille.

Tarkastuslautakunnan arviointityön vaikuttavuutta on tarkastuslautakunta seurannut arviointikertomuksissa annettujen johtopäätöksien ja muiden huomioiden ja/tai suositusten toteutumisen pohjalta. Hallitus on antanut valtuustolle tiedoksi lausunnot vuosien 2022 ja 2023 arviointikertomuksista. Tarkastuslautakunta on todennut, että kunnanhallitus on

yhtynyt lausunnoissa pääosin tarkastuslautakunnan näkemyksiin ja huomioihin. Tarkastuslautakunnan havainnot eivät ole kuitenkaan kaikin osin johtaneet puutteiden korjaamiseen. Arviointisuunnitelma on näin jäänyt yleiselle tasolle, ja tarkennettujen vuosittaisten työohjelmien laatimista on ollut vaikea toteuttaa. Tarkastuslautakunta kantaa huolta siitä, että arviointia ei huomioida, eikä arviointi ole riittävästi tukemassa päätöksentekoa ja toiminnan kehittämistä.

8. Loppukatsaus

Tämä on vuosiksi 2021–2025 valitun Joutsan tarkastuslautakunnan neljäs arviointikertomus. Työskentely tarkastuslautakunnassa on jatkunut hyvässä yhteistyössä. Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia viranhaltijoita ja työntekijöitä, jotka ovat olleet kertomassa oman toimialansa tilanteesta.

Tarkastuslautakunta haluaa omalta osaltaan kiittää kaikkia sitoutuneesta työstä kunnan kehittämiseksi vuoden 2024 aikana.

Joutsassa xx.xx.2025

Eero Peltoniemi

Juha Järvinen

Marja Kallioinen

Anna-Maija Nieminen

Liisa Temisevä

Timo Hännikäinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.